

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

81

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Ministers voor Rechtsbescherming en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *malafide bewindvoerders die stelen van kwetsbare cliënten* (ingezonden 6 juni 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Struycken** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 26 september 2024) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 2094

Vraag 1

Bent u bekend met de aflevering van «Undercover in Nederland» waarin Ilona R. wordt ontmaskerd als bewindvoerder die steelt van haar cliënten?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat vindt u ervan dat deze bewindvoerder door de rechtbank officieel is aangesteld als bewindvoerder, in het licht van deze gebeurtenissen?

Antwoord 2

Vooropgesteld dient te worden dat het niet acceptabel is wanneer bewindvoerders misbruik maken van hun positie. Het is in de eerste plaats schadelijk voor het slachtoffer, maar het schendt ook de bewindvoerders die wel met goede intenties handelen.

Het geval dat aandacht krijgt in de genoemde televisie uitzending betreft een oude zaak van vóór de invoering van het Besluit kwaliteitseisen² en de vorming van het Landelijk kwaliteitsbureau (LKB). Met de invoering van dit Besluit zijn er kwaliteitseisen voor curatoren, bewindvoerders en mentoren gekomen en is de toets of aan deze kwaliteitseisen wordt voldaan bij het Landelijk kwaliteitsbureau neergelegd. Het Landelijk kwaliteitsbureau toetst voorafgaand aan de benoeming van de curator, bewindvoerder en/of mentor of aan de kwaliteitseisen wordt voldaan.

Nadat de kantonrechter een bewind heeft ingesteld, wordt de bewindvoerder benoemd. Daarbij vergewist de kantonrechter zich van de bereidheid en

¹ SBS6, 2 juni 2024, Undercover in Nederland seizoen 21, aflevering 2 (www.kijk.nl/programmas/undercover-in-nederland/Egil0GZiBhA)

² Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren, 29 januari 2014 (Stb. 2021, 469).

vormt een oordeel over diens geschiktheid. De bewindvoerder staat gedurende het bewind onder toezicht van de kantonrechter die de bewindvoerder heeft benoemd.

De kwaliteitseisen betreffen eisen omtrent onder meer opleiding en bedrijfsvoering. Hiertoe moeten verschillende documenten bij het Landelijk kwaliteitsbureau worden ingediend, waaronder een verklaring omtrent gedrag (VOG). Vervolgens moet jaarlijks worden aangetoond dat de bewindvoerder nog steeds aan de kwaliteitseisen voldoet. Daarnaast moet een bewindvoerder jaarlijks een rekening en verantwoording aan de kantonrechter overleggen en periodiek een verslag indienen over het gevoerde bewind. Zodra er misstanden aan het licht komen, kan de kantonrechter een bewindvoerder schorsen³, dan wel ontslaan.

Vraag 3

Hoe is het mogelijk dat een bewindvoerder de ruimte kan krijgen om cliënten te gebruiken als pinautomaat en hiermee weg kan komen?

Antwoord 3

Zoals ik in het antwoord op vraag 2 heb aangegeven, is het onacceptabel dat er op deze wijze met onderbewindgestelden wordt omgegaan. Beschermingsbewind wordt ingesteld als een meerderjarige persoon tijdelijk of duurzaam niet in staat is om zijn financiële belangen zelf behoorlijk waar te nemen. De bewindvoerder heeft tot taak de financiën van de onder bewind gestelde te beheren en legt daarover jaarlijks rekening en verantwoording af ten overstaan van de kantonrechter. De jaarlijkse rekening en verantwoording dient ter controle en het voorkomen van misbruik. Hiermee de kantonrechter immers controleren of er juist met de gelden is omgegaan. Bij een vermoeden van onjuiste besteding van de gelden kan ook door de onderbewindgestelde of een belanghebbende een klacht worden ingediend bij de kantonrechter. Wanneer daar aanleiding toe is zal de kantonrechter maatregelen treffen, bijvoorbeeld de bewindvoerder oproepen voor een verhoor en/of onderzoek laten doen. Wanneer een bewindvoerder zijn taak niet naar behoren heeft verricht, kan de kantonrechter een bewindvoerder schorsen en ontslaan. Indien een onderbewindgestelde stelt schade te hebben geleden, is de (gewezen) bewindvoerder hiervoor aansprakelijk. De onderbewindgestelde of diens nieuwe bewindvoerder kan een verzoek tot schadevergoeding indienen en een civielrechtelijke procedure starten. De jaarlijkse rekening en verantwoording, evenals de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de kantonrechter, dienen ter voorkoming van misbruik van de gelden van de onderbewindgestelde.

Vraag 4

Wat zegt dit volgens u over vereisten om bewindvoerder te mogen worden en de verdere controle op deze regels?

Antwoord 4

Zoals in het antwoord op vraag 2 is vermeld, moet een bewindvoerder voor de aanstelling voldoen aan kwaliteitseisen die zijn opgenomen in het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren. Zo dient de bewindvoerder te beschikken over een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) en aan bepaalde opleidingseisen te voldoen. Ook moet de bewindvoerder de kennis en vaardigheden onderhouden door jaarlijkse bijscholings- of trainingsactiviteiten. Hierop ziet de rechtbank samen met het Landelijk Kwaliteitsbureau Rechtspraak toe. Verder is er een verplichte jaarlijkse accountantscontrole⁴ die een bewindvoerderskantoor dient te ondergaan. De uitkomsten van deze controle worden gedeeld met het landelijk kwaliteitsbureau. Ten behoeve van de accountantscontrole is een accountantsprotocol opgesteld door het landelijk kwaliteitsbureau, dat jaarlijks wordt geëvalueerd en aangepast waar nodig. Daarnaast houden de gerechten elkaar op de hoogte van bijzondere situaties en ontslagen vanwege

³ Artikel 1:448 lid 1, onderdeel e, en lid 2 BW

⁴ Artikel 11 besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren, 29 januari 2014 (*Stb.* 2021, 469).

fraude of andere onregelmatigheden, zodat wordt voorkomen dat deze personen in de toekomst nog als bewindvoerder kunnen worden benoemd.

Vraag 5

Wat vindt u ervan dat ondanks de zaken bij de rechtbank en het ontslag als bewindvoerder van deze cliënten, het toch nog mogelijk is dat Ilona R. weer verder kan als bewindvoerder?

Antwoord 5

Als een bewindvoerder door de kantonrechter is ontslagen, wordt dit ook doorgegeven aan het Landelijk Kwaliteitsbureau. Door de registratie bij het Landelijk Kwaliteitsbureau is het niet mogelijk om opnieuw als bewindvoerder benoemd te worden. Het is voor een voormalig bewindvoerder echter wel mogelijk om door te gaan als budgetcoach, aangezien dit geen gereguleerd beroep is.

Vraag 6

Wat vindt u ervan dat een bewindvoerder in het allereerste jaar niet tussentijds wordt gecontroleerd, terwijl dit het meest precaire moment is in het kader van vertrouwen?

Antwoord 6

Wanneer het bewind aanvangt dient een plan van aanpak met de gemaakte afspraken tussen de betrokkene en bewindvoerder ingediend worden bij de kantonrechter waarop getoetst kan worden. Als het plan niet goed wordt nagekomen of er zijn signalen van wanbeheer, dan kan de onderbewindgestelde of kunnen diens naasten de kantonrechter verzoeken maatregelen te treffen of de bewindvoerder te ontslaan. Dit is in individuele zaken mogelijk vanaf het moment dat het bewind wordt uitgesproken, dus ook gedurende het eerste jaar. Het landelijk kwaliteitsbureau beoordeelt eerst het toelatingsverzoek. Als een bewindvoerder eenmaal is toegelaten dan dient deze in het jaar daarna, net als al bestaande kantoren een handhavingsverzoek in te dienen.

Vraag 7

Bent u bereid om te kijken naar de mogelijkheden waarin dit soort bewindvoerders, die bewezen stelen van cliënten, voor altijd uit dit beroep kunnen worden ontheven zodat zij niet opnieuw schade aanrichten?

Antwoord 7

Dit is momenteel al het geval. Wanneer is vastgesteld dat een bewindvoerder heeft gefraudeerd, wordt dat door de kantonrechter die de desbetreffende bewindvoerder heeft ontslagen, gecommuniceerd met alle rechtbanken en het landelijk kwaliteitsbureau. Hiervan wordt melding gemaakt om te voorkomen dat deze persoon nog op de lijst van benoembare bewindvoerders terecht komt.

Vraag 8

Bent u bereid om te kijken naar de mogelijkheden voor een fonds vanuit het Rijk dat slachtoffers van malafide bewindvoerders direct kan compenseren zodat de schulden niet verder oplopen?

Antwoord 8

Zoals ik in het antwoord op vraag 3 heb aangegeven, kan een bewind worden beëindigd door de kantonrechter wanneer deze niet goed is uitgevoerd. Wanneer een bewind onder schade lijdt, kan een verzoek tot schadevergoeding worden ingediend bij de kantonrechter. Uiteindelijk bepaalt de kantonrechter of civiele rechter of het bewind de schade moet vergoeden. Een professioneel bewind is verplicht om een aansprakelijkheidsverzekering te hebben, en het hangt af van de specifieke situatie of de verzekeraar dekking biedt. Wanneer sprake is van fraude door het bewind en hierdoor schade ontstaat, zal dit waarschijnlijk niet worden vergoed door de verzekeraar. Bij een andere fout kan in sommige gevallen wel een beroep op de aansprakelijkheidsverzekering worden gedaan. Het instellen van een fonds is een ingrijpende maatregel waarbij de grondslagen en financiering zorgvuldig worden overwogen, maar dit staat niet in

verhouding tot de omvang van de problematiek en de reeds beschikbare instrumenten zoals het verhaal op de bewindvoerder.

Vraag 9

Deelt u de mening dat vanwege het commerciële karakter van bewind het gevaar van zelfverrijking door particuliere bewindvoerders een risico is?

Antwoord 9

Een particuliere bewindvoerder heeft geen commercieel belang⁵. Zij vertegenwoordigen vaak naasten en mogen niet meer dan drie personen onder curatele-, bewind of mentorschap hebben. De particuliere bewindvoerder staat ook onder toezicht van de kantonrechter en wordt gecontroleerd door middel van de jaarlijkse rekening & verantwoording en de periodieke evaluatie.

Vraag 10

Bent u bereid om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om bewind weer een verantwoordelijkheid van de overheid, bijvoorbeeld via de gemeenten, te maken en de financiële prikkel zo uit het systeem te halen?

Antwoord 10

Dit is een optie die momenteel wordt onderzocht conform de motie van lid Van Kent (SP) en voormalig lid Kat (D66)⁶. Het WODC heeft dit onderzoek in behandeling genomen waarbij ook de voor- en nadelen van het publiek maken van bewindvoering worden onderzocht. Zodra de uitkomsten van dit onderzoek bekend zijn zal ik uw Kamer informeren.

⁵ artikel 1:435 lid 1 BW

⁶ Kamerstuk II 2022–23, 24 515, nr. 707.